

f 50,—, die van het tweede jaar f 150,—.

Is het eerste jaar met succes afgelegd, dan volgt een jaar van hard werken. Elke week moet een dag aan 't volgen van de cursus besteed worden en tusschen de lesdagen in moet flink gewerkt worden, terwijl de practische bezigheid aan de leeszaal doorgaat.

Men leert catalogiseeren, classificeeren, oriëntering in de literatuur op verschillend gebied en administratie.

Aan het einde van dit jaar kan men het assistentsdiploma verwerven, waarbij natuurlijk ook de algemeene geschiktheid voor het werk in aanmerking komt.

Met het diploma kan gesolliciteerd worden naar een assistentsplaats. In Amsterdam is het aanvangssalaris van een assistente tot voor korten tijd f 1500,— p.j. geweest. Door de bezuiniging wordt er tegenwoordig op gekort.

In kleinere leeszaalen is het natuurlijk minder.

Voor de leerlingen, die het assistentsdiploma hebben behaald, staat de mogelijkheid open, het directeursdiploma te behalen, mits zij over het geheele examen een gemiddeld cijfer *zeven* hebben behaald.

Is hun dit niet gelukt, dan kunnen zij het assistents-examen overdoen in de vakken, waarin zij minder dan een 7 behaalden.

De directeurs-cursus duurt negen à tien maanden en wordt gegeven in Den Haag.

De kosten ervan bedragen f 200,—. De leerlingen werken 4½ maand op de Openbare Leeszaal en de overige tijd op de Koninklijke Bibliotheek, die een ware rijkdom van boeken op elk gebied bevat.

Het is niet noodig, dat de directeurs-cursus direct gevolgd wordt na die voor assistente: meestal ligt er een jaar practijk tusschen.

Wie het directeursdiploma heeft, kan dus tot directrice van een O.L. benoemd worden; de filialen in Amsterdam b.v. hebben ook alle een gediplomeerde directrice aan 't hoofd, ook al ressoorteren deze filialen feitelijk onder de Centrale Leeszaal en houden zij daarmee geregeld contact.

Maar er valt niet op te rekenen, dat men met het directeursdiploma ook de aanstelling tot directrice in zijn zak heeft. Heel veel assistenten bezitten het directeursdiploma en moeten wachten eer zij een aanstelling tot directrice krijgen.

Maar ook het werk als assistente is aangenaam, voor wie er op is aangelegd; de opleiding tot directrice verruimt in elk geval de kennis en het levensinzicht van de jonge vrouw en tevens natuurlijk de mogelijkheden op een behoorlijk betaalde positie.

ANNA VAN GOGH—KAULBACH.

De drie vragen van een vrouw.

Eenige jaren geleden was iedereen om me heen vol van het nieuwe boek van Vicky Baum: „Zwischenfall in Lohwinckel“, in het Nederlandsch vertaald onder den titel *Incident in Lohwinckel*. O, ze vonden het allemaal heel mooi en drongen me om het te lezen. Maar ik kon er niet toe komen. Het schrikt me altijd een weinig af, als de menschen zoo heel erg en met der allen over een boek roepen. En bovendien kreeg ik altijd door het gevoel, dat ze praatten over een luchtig niemendalletje. Iedereen behandelde het boek en bagatelle. Iedereen had zich vermaakt.

Kort geleden kwam ik er gedurende een paar vacantie-dagen toe het boek ter hand te nemen. Ik wou lichte lectuur hebben. Het moest een bagatelle zijn, een geestig niemendalletje. Ik was blij dat ik juist dat boek vond op de leestafel van het kleine hotel aan de hei.

En ik las. En werd zóó geboeid, dat ik alles om me heen vergat. Pas toen ik het boek weer voorloopig dicht moest doen, vroeg ik mezelve in verbazing af, hoe iemand *dit* boek en bagatelle had

kunnen behandelen, als een luchtig niemendalletje. Hoe werd hier de tragedie van een vrouw weergegeven. Hoe toont Vicky Baum zich ook hier weer de groote kunstenaar—van—het—detail. Me dunkt, dat kunnen alleen wij vrouwen waardeeren; deze manier van beschrijven, waardoor we zelf alles meemaken.

De vrachtauto's gaan voorbij, het huis dreunt, de kalk valt en Elisabeth veegt het weer op. Lungaus zit bij haar, hij schilt de aardappelen ze plompen neer in de emmer, de druppels spatten op, vallen weer neer.

Licht dat hij wat doet, de ellendeling! Ik had maar eens Elisabeth Persenthein moeten zijn, dan zou het hem wel anders vergaan zijn dan bij de ware Elisabeth, die zich tot dwangarbeidster heeft laten maken door haar man en zijn idee. O, die zin! „Toen dokter Persenthein zijn idee kreeg, werd het huis een hel“. Den ellendigen luiard en dronkelap. Lungaus moet Elisabeth verzorgen en voeden, opdat hij aan den lijve de waarheid van dokter Persentheins stellingen zal bewijzen.

— Omdat de voeding van Lungaus de laatste spel-
ling in het karige budget van het gezin Persen-
thein te niet doet, moet Elisabeth alles zelf doen.
Ook de praktijkkamer en de vieze resten van zieke
en gewonde menschen opruimen. Moet óók de
badkamer verzorgen, waar de geneeskrachtige bad-
den worden toegediend aan wie er maar om
vraagt. — Alles gratis, alles ter eere van de Idee
van dokter Persenthein, alles ge-experimenteer. —
De Idee was in huis gekomen, had het tot een hel
gemaakt, en van Elisabeth een dwangarbeidster,
die het zwaarder heeft dan de door de Staat ver-
oordeelden.

Want die hebben haar werk en rusturen, en Elisa-
beth is nooit zeker van een enkele minuut.

Ik las en las —

Tot ik bij een gedeelte kwam, dat ik herlas- en
nog eens. En toen bleef ik in diep nadenken zitten
met het boek in de hand. In diepe bewondering
voor de wijsheid van een vrouw, die deze woorden
had geschreven.

Die zóó goed ons aller wezen, van den Man en
van de Vrouw heeft gespeeld.

Die in zoo eenvoudige woorden het wezen van het
huwelijk weergeeft, als de eerste vijf jaren voor-
bij zijn en het zich toch goed heeft gehouden.

Het huwelijk van Elisabeth en dokter Persenthein
was goed. Ondanks de dreiging van haar af-
dwaling als de schitterende Peter haar vreugd kan
beloven voor haar jeugd, ontspanning voor haar
vermoeidheid, goede kleeren voor haar tengeren le-
den, die in niet veel meer dan voddren gekleed kun-
nen zijn.

Trouw werkt zij door voor haar man. — Zij blijft
hem trouw. Ze is zijn vrouw in de geest van het
ontzaggelijk prachtige Engelsche huwelijksfor-
mulier dat we in ontroerde siddering den 29en
November 1934 hebben kunnen aanhooren van de
lippen van Prinses Marina, haar voorgezegd door
den Bisschop: „Voor beter en voor slechter, voor
rijker en voor armer, voor gezondheid en ziekte,
totdat de dood ons scheidt?”

En nu de tirade uit het boek, die zoo'n allerdiep-
ste indruk op me maakte. Even een inleiding:
Elisabeth heeft aan Persenthein gevraagd, of hij
moe was. En op haar vraag had hij slechts een
kribbig gebaar. Daar is ze weer, Vicky Baum de
grootte meesteres van-het-detail. Wij zien het im-
mers vóór ons: de bezorgde vrouw, de overwerk-
te Persenthein, want ook hem heeft de Idée ge-
maakt tot een galeislaaf, zwoegende onder een
juk, waar dat der echte galeislaven licht bij is.
Zijn juk bovendien verzaard door pech in be-
paalde gevallen van zijn praktijk, zulke pech, als-
of een demon was opgestaan in Lohwinckel, lou-
ter om den knappen, toegewijden en werkzamen

dokter Persenthein op al zijn wegen tegemoet te
gaan en hem de pas af te snijden.

„Het was geen bestaan vol afwisseling — alles
was vrij eentonig — Nu weer deze vraag. Men
kan begrijpen, dat een man daardoor ongeduldig
wordt.

Maar waar bestaat het huwelijk eigenlijk anders
uit dan uit deze vragen: Ben je moe? Hoe laat
wil je eten? Waarom slaap je niet?

Dat zijn immers de eeuwige, onveranderlijke vra-
gen van de vrouw aan den man, al van de schep-
ping af.

Elisabeth keek Persenthein van opzij aan. — Een
weinig vorschend, bezorgd, meelijdend — Hij
merkte het en onderging haar blik als last.

Hij joeg haar lastige blik met een ongeduldige
schouderbeweging van zich weg”

En dan staat ze daar — Elisabeth. Geweigerd,
teruggedrongen. Asch op het vuur van haar lief-
de. Koud water op de warmte van haar hart.

Zoo staan we allen, wij vrouwen. Juist nu. En
telkens weer opnieuw.

De omstandigheden der laatste dompe jaren bren-
gen er ons toe, vaker dan vroeger de klassieke
vrouwenvragen te stellen: „Ben je moe? Hoe
laat wil je eten?” En dan de vraag, waarin het
meeste meelij ligt besloten, omdat die het felste
lijden betreft: „Waarom slaap je niet?”

Ja, waarom? Waarom? Waarom slaapt hij niet?
Omdat hij zijn leven in dienst heeft gesteld van
een wereld, die hij heeft helpen opbouwen.

Omdat hij die wereld ineen ziet storten en hij en
zij raken onder het puin. Alsof dat het ergste
was! Maar zijn kinderen — Op hen storten de
centenaars neer en versperren hun den weg, be-
nemen hun de bewegingsvrijheid — waar moeten
ze heen? En dan zou hij nog slapen? En dan
vraagt zij nog: „Waarom slaap je niet?”

Hij slaapt ook niet, omdat hij moe is, uitgeput-
afgemat. Vijf crisisjaren — altijd door werken,
zwoegen, met vaart en haast, om nog te redden,
wat te redden valt. Om de vaargeul open te hou-
den, die eens wijd naar het groote vaarwater voer-
de. — En dan zou hij slapen? En zij vraagt
nog: „Waarom?”

Ja, dan werpt hij haar medelijdende blik met een
driftig schouderophalen van zich.

En daar staat zij dan — overbodig geworden.
Haar gestrekte handen doelloos nu.

En toch waren 't de oude vragen, de oervragen,
die, waaruit Het Huwelijk bestaat. Ook voor
haar is een wereld in puin gevallen, zijn vele
schoone verwachtingen ineengeschrumpeld. Ook
zij is moede, en slaapt niet altijd. Heeft 't U ge-
troffen als mij, dat een vrouwelijk tweede kamer-
lid er den betreffenden Minister op gewezen heeft,

dat het gebruik van slaapmiddelen zoo onheilspellend toeneemt? Gelukkig vroeg ze niet: „Waarom neemt het gebruik van slaapmiddelen zoo onheilspellend toe? Waarom slapen ze niet?”

Drie vragen stelt de vrouw haar man, en stelt ze dringender, met roerender accent dan ooit: „Ben je moe? Hoe laat wil je eten? Waarom slaap je niet?” Ik voeg er de vierde en volgende vra-

gen aan toe, achter haar rug om: „Dacht je, dat ik 't makkelijk had? Als je me zoo afweert, als je me zoo laat staan, hoe moet 't dan met me? Mag ik dan je zorgen niet meer deelen? Kunnen twee tezamen, jij en ik, niet méér dan ieder van ons alleen? We zijn toch getrouwd, jij en ik — Voor rijker en armer, voor beter en slechter, totdat de dood ons scheidt”.

NANNIE VAN WEHL.